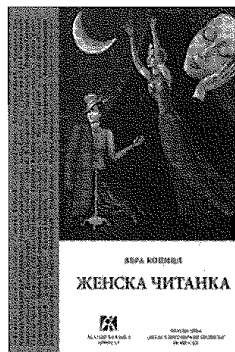

Дубравка Ђурић
**ИНОВАТИВНА
ЧИТАНКА ВЕРЕ
КОПИЦЛ**

Женска читанка, приредила
Вера Копицл, Академска
књига, СШ „Светозар
Милетић“, Нови Сад, 2013.

Књига *Женска читанка*, коју је уредила професорка књижевности Вера Копицл, која се већ дуго бави женским ауторством уметница и књижевница, настала је из намере да се направи удебеник који би показао богати распон женског стваралаштва у српској књижевности. Циљ овог пројекта, у идеалном смислу, би био да се удебеник користи као обавезан у настави у средњим школама. Како то није могуће, објаснила нам је Вера Копицл на недавној промоцији књиге у Дому културе Студентски град, онда она може послужити као извор материјала наставницима који имају право да око 30 одсто градива унесу у наставни програм, које није предвиђено наставним планом и програмом. Поред тога, рећи ћу да књига представља редак иновативан пројект у нашој култури, који превазилази основну намену због које је настала. Књига је конципирана и реализована из дубоког осећања за *савременост*, која је нестабилна, флуидна и стално променљива. У складу са тим је и пројекат *Женска читанка* и реализован, а у наставку ћу објаснити и на који начин.

Својим избором књижевница – Јефимије, Јелене Балшић, Еустахије

Арсић, Милице Стојадиновић Српкиње, Драгиње Драге Гавриловић, Данице Марковић, Анђелије Лазаревић, Исидоре Секулић, Десанке Максимовић, Светлане Велмар Јанковић, Јудите Шалго, Милице Мицић Димовске, Виде Отњеновић, Радмиле Лазић, Гордане Ђирјанић, Нине Живанђевић, Биљане Србљановић, Мирјане Новаковић и Милене Марковић, Вера Копицл нам у *дијахроничкој перспективи* показује распон књижевних пракси списатељица од 14. до 21. века. Обухваћени су сви књижевни жанрови, од поезије, преко прозе до драме. Одељак о свакој ауторки приређивачица је конципирала на следећи начин: на почетку се налази избор из поезије, прозе или драме изабране ауторке, а затим следи једна или две интерпретације савремених (уз један изузетак) интерпретаторки. Важна новина у приступу коју Вера Копицл доноси је та да је, како сама наводи у уводном тексту, увек где је било могуће, молила ауторку да сутерише којим делом жели да буде представљена. Уобичајена пракса, када су избори у питању, јесте та да приређивач бира дела. То је зато што се верује да је он објективан и неутралан, те да зато може боље од самих аутора/ауторки, који немају отклон од сопственог дела и не могу бити објективни у избору, изабрати оно што је у опусу аутора или ауторке уметничка вредност. Данас сви знамо да ниједан избор није објективан, већ је увек изведен из одређених поетичких претпоставки, које су увек партикуларне и навијачке. Избори се увек врше из одређене позиције моћи која подразумева специфичан укус и систем вредности. Наша приређивачица је са пуно поверења поверила избор ауторкама које су то желеле да учине. Први пут сам се са овим поступком срела 1994. када ми је у руке дошла значајна антологија, коју је уредио амерички језички песник Даглас Месерли, под насловом *From the Other Side of the Century: A New American Poetry 1960–1990*.

Када читамо дела ауторки, као и интерпретације у *Женској читанки*, схватамо колико историјски период и доступни начини писања унапред одређују оно што оне могу али и смеју у својим списатељским подухватима, јер су као жене искључене из

јавне сфере списатељских заједница. Са друге стране, видимо како се мењају геокултурни кругови унутар којих пишу. Представљене ауторке су писале у временском распону од периода доминантног византијског утицаја, преко аустроугарског утицаја и почетака модерне, до савременог доба глобализације. У склопу опште друштвене и политичке климе, оне увек имају одређену институционалну позадину: или су жене владара, патриоткиње које улазе у списатељску праксу, која има функцију унутар њихове друштвене позиције, али и, посебно од модерног доба до данас, оне су се избориле да партиципирају унутар аутономног поља књижевности. Структура *Читанке* ме је подсетила на низ књига о америчкој радикалној поезији, које су конципиране на следећи начин: свака изабрана ауторка је представљена избором из поезије, након чега следи њен аутопоетички текст, док на крају наилазимо на једну научну студију која се бави њеним радом. Као пример навешћу само једну књигу коју су 2002. године уредиле песникиње и научнице Клодија Ранкин и Џулијана Спар под насловом *American Women Poets in the 21st Century*. Овом решењу Вера Копицл прилази на оригиналан начин, јер је њен циљ да представи различите савремене приступе књижевном делу. О књижевницама пишу Јелена Н. Пилиповић, Светлана Томин, Магдалена Кох, Радмила Гикић Петровић, Јасмина Ахметагић, Горана Раичевић, Зорица Хаџић, Радмила Лазић, Јана Алексић, Силвија Дражић, Владислава Гордић Петковић, Гордана Драганић Нонин, Дубравка Ђурић, Александра Ђуричић, Нина Живанчевић, Александра Јовићевић, Лидија Делић, Љиљана Пепићкан Љуштановић и Аница Савић Ребац, као једина ауторка из раније епохе. Вера Копицл пажљиво бира различите интерпретативне жанрове који говоре о једној ауторки и њеном делу. Највише је научних текстова коју су написани из различитих научних парадигми, попут историографије, херменеутике или гинеоцитике. Али ту се прича о нашој *Читанци* не завршава. Поред научних текстова, налази се један занимљив низ интерпретативних жанрова који нису научни. Укључен је текст Радмиле

Лазих о Десанки Максимовић, који је она начинила као говор приликом доделе песничке награде Десанка Максимовић, ту је интервју Гордане Драганић Нонин са Видом Огњеновић, затим новинска књижевна критика Александре Ђуричић о прози Гордане Ђирјанић и, на крају, аутопоетички мемоарски списи Нине Живанчевић.

И на крају додајем само то да је *Читанка* Вере Копицл сачињена као једна разиграна и динамична књига, која нам пружа увид у могућности списатељских пракси, али и интерпретативних приступа књижевном делу. На тај начин нас изазива да је схватимо као иновативан и креативан гест приређивачице, који и нас поставља у креативну позицију активних рецепијената.